

سیاست‌های دوگانه بریتانیا در ایران

۲۸ مهر ۱۴۰۴ ساعت ۱۷:۳۸

تحلیل‌های روزنامه «آفتاب» درباره سیاست‌های بریتانیا در دوره پس از مشروطه، در حالی که گزارش رسمی اوکلند در پارلمان انگلستان بر تضمین «منافع فائقه انگلیس در خلیج فارس» تأکید داشت، با ابهام و سکوتی معنادار همراه بود. این یادداشت انتقادی به روشنی نشان می‌دهد که چگونه کمال السلطان صبا، سرمقاله‌نویس روزنامه، با نادیده گرفتن مواردی چون باقی ماندن قوای بیگانه و ممانعت از تشکیل مجلس، در تحلیل وضعیت استقلال ایران دچار خطا شده و تحلیل‌های خود را فدای حفظ یک برداشت ظاهراً مثبت از کابینه وقت کرده است.

این سکوت در حالی بود که اوکلند، نماینده انگلستان در پارلمان، در گزارش خود به صراحت از تضمین منافع فائقه انگلیس در خلیج فارس سخن گفته بود. این نشان‌دهنده ابهام در سیاست‌های بریتانیا و عدم تمایل روزنامه به تحلیل عمیق این موضوع بود: «جالب‌تر از همه این که سرمقاله نویسنده روزنامه آفتاب یعنی همین کمال السلطان صبا نوشت این مطالب نشان دهنده «صحت احوال مملکت و استقامت حیات سیاسی ماست با اینکه نوشته شد دولت انگلستان استقلال و تمامیت ارضی ایران را تضمین نموده است اما از مطالبی که در خود این روزنامه آمده بود و ما آنها را نقل کردیم چنین تضمینی بر نمی‌آید. انگلستان در آن زمان به این دلیل در برابر قتل کاپیتان آکسفورد کوتاه آمد که گرفتاریهایی بزرگتر در اروپا داشت سایه های جنگی ویرانگر در افق اروپا مشاهده میشد و انگلستان تلاش می کرد خود را از این جنگ حتمی الوقوع برهاند. به همین علت عمده تلاش خود را مصروف حل مشکلات اروپایی خویش کرد و نمیخواست به این دلایل جزئی مسئولیتی مهمتر در ایران بر عهده گیرد. با اینکه وعده داده شد مساعده ای در اختیار ایران قرار دهند اما میدانیم این وعده هرگز محقق نشد. می گفتند گزارش او کلند نشان دهنده استقرار دولت مقتدر در ایران است و به همین دلیل انگلیس و آلمان تصمیم گرفته اند از رقابت در مسائل ایران چشم پوشی کنند؛ اما نویسندگان روزنامه آفتاب در باب تصمیم دولتین در مورد ابقای قوای خود در ایران و تصمیم دیگر در مورد شکل نگرفتن پارلمان که دخالت آشکار در مسائل داخلی کشور و نیز نقض استقلال و حاکمیت ملی کشور به شمار میرفت سکوت کرد. همین فقرات دوگانه یعنی باقی ماندن قوای بیگانه در ایران و ممانعت از تشکیل مجلس که اوکلند در پارلمان انگلیس توضیح داد خود مبین تحلیل غلط نویسندگان از اوضاع کشور بود؛ اما صبا نوشت در این زمینه ها «رأی خودمان را علی العجالة محفوظ میداریم به عبارت بهتر در همین دو مورد که از قضا مهمترین موارد بود نویسندگان روزنامه آفتاب سکوت کرد تا به تحلیل غلط او در مورد کابینه علاء السلطنه آسیبی وارد نشود. در مورد بحث حفظ منافع بریتانیا در خلیج فارس نوشته شد: فقره نهم [یعنی فقره منافع فائقه انگلیس در خلیج فارس تأمین شده است.» برای اطمینان از احتیاطاتی است که دولت انگلیس در مقابل وضعیت روسیه و آلمان در خلیج فارس گرفته و شاید تذکر سریات جدیدی است که هنوز کاملاً از زیر پرده های سیاست خودنمایی نکرده است»

منبع: آبادیان، حسین. ایران‌از سقوط مشروطه تا کودتای سوم اسفند. تهران: موسسه مطالعات و پژوهشهای سیاسی، چاپ اول، ۱۳۸۵، ص ۸۱-۸۰.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۵۰۲۱۸/ایران-بریتانیا-دوگانه-پای-سیاست/>